

מהחברת "ניחוח"
ראשונים, ארכיון משמר
השרון

ברוריה בילינסקי (אלינסון)

מקור משפחתה של ברוריה בכפר הקטן אנטנבקה, אשר אוכלס כולו ע"י יהודים בלבד. בזמנו, אחד הצארים הרוסיים הכריז: "יהודי אשר יסכים לעבד אדמה להיות חקלאי-יוצר יקבל רשות להתיישב, עזרה מהמדינה, וכמו כן הצעירים ישוחררו מגיוס לצבא (לעשרים הוחמש שנה). הכפר אנטנבקה היה אחד מכמה כפרים שנוסדו בצורה זאת. אגב, הוקמו גם כפרים על טהרת הנוצרים.

בתחילת המאה משפחות בילינסקי, שני אחים ומשפחותיהם, עברו לדור בעיר דובנה, אשר השתייכה אז לרוסיה, והחלו לעסוק במסחר, אולם בתוכם פנימה נשארו "חקלאים".

ברוריה למדה בגימנסיה רוסית. בתוך קלחת הרעיונות המהפכניים, אשר הילכו ברחבי האימפריה הרוסית, המהפכה הציונית עשתה חיל רב. היהודים, בעיקר בני הנוער, התלהבו מהרעיון הציוני ושאפו לעלות לא"י, בעיקר עליה חלוצית. ברוריה היתה מאד פעילה בסניף ברובנה של "החלוץ". תנועה ציונית-חלוצית בין הראשונות לפעילות ציונית עובדת. פעילותה מתרכזת בין הנוער ובמסע פרסומת למען התנועה בקרב היהודים, כתריס כנגד הנהייה לרעיונות המהפכניים והסיסמאות של אותם הימים.

ברוריה עולה ארצה בשנת 1924 ומגיעה ליבנאל, אל ציבור הפועלים הגדול, שהתרכז אז לרגל גידול הטבק. ביבנאל נפגשת ברוריה מחדש עם מאיר רויטמן, אשר היה בזמנו מנהל הסניף הארצישראלי של התנועה ברובנה. כבר ברובנה התרשמה ברוריה מאישיותו של מאיר רויטמן והושפעה מרעיונות ההתיישבות שלו. ביבנאל, ללא היסוס היא מצטרפת לחבורה, אשר מכנה עצמה "קבוצת משמר". עיקר עבודתה של ברוריה בתחילת בואה - היה המטבח ומחסן הבגדים של הקבוצה. כאשר יחידה היא מתחילה לארגן מוסדות אלה. תנאי העבודה שואפים לאפס, והיה

צורך להמציא אותם. ברוריה פונה לנשות יבנאל, ראשית לשאול מהן כלי עבודה, וגם ללמוד מהן את עבודת המטבח והכביסה.

ברוריה ממשיכה עם הקבוצה בנדודיה. קודחת עם כולם במגדל, עובדת בחצץ בטבריה ובפרדסים בשהותם ביהודה. הנטייה "החקלאית" הטבועה במשפחתה מוצאת את בטוייה המוחשי עת ברוריה מקימה את גן הירק הראשון, אשר מטרתו ההתחלתית היתה אספקה עצמית של ירקות, והמשכה - גן ירק נרחב, מגוון, רב-אנפין - ענף חקלאי יסודי. אגב, "החקלאות" של המשפחה התבטאה עם בואם של הוריה ארצה, שפנו לכפר, לחקלאות.

ביבנאל נכנסת ברוריה לחדר משפחה עם אליסון, ויחד ממשיכים במשותף בדרך הקבוצה לכל פתלתלותיה. בהרצליה נולד בנם יצחק. לפי גרסת מלומד בשם א.ב. פולאק (פרסם ספר בנדון) יהודי אוקראינה ורוסיה הם צאצאי ה"כוזרים" שהתייהדו (בין המאות 10-12) בדרום מזרח האימפריה הרוסית.

מאז הרצליה עובדת ברוריה רוב שנותיה בגן הירק. בהגיעה לגיל גבוה היא עוברת לעבוד במטבח ומזינה את החברים בגזר ובדג מלוח, אשר בהתקנתם התמחתה מאד.

ברוריה נפטרה בד' אייר תשנ"א, 1991, והיא כבת תשעים. הובאה למנוחות עולמים בבית העלמין של הקבוצה.

רעב - ותרנגולת צולעת

הרעב היה אורח קבוע בחבורה, בפרט לאחר שהתווספו חברים וחברות נוספים. מספר העובדים לא גדל בהרבה.

הבחורות נהגו להתייחד עם נשות האיכרים במושבה, ומדי פעם היו "שואלות" ביצה, קמח או מצרך אחר. הבחורים שעבדו אצל איכרי יבניאל קבלו מזונם מן האיכר. הקלה בתקציב המחייה.

הכל נקנה, כמובן, בהקפה. לעתים מזומנות לא הצליחו לעמוד בהתחייבויות הכספיות - והמזון היה אוזל במטבח.

יום אחד פנתה שושנה אל שרה, אשר עבדה במטבח, ובקשה פרוסת לחם. תשובת שרה היתה: "לאופה לא שולם החוב ועל-כן לא הביא לחם". שושנה מצאה פרוסת לחם יבשה, לקחה כוס מים, הכניסה לתוכה מעט מלח, וטבלה את הלחם במי המלח. כשסיימה לאכול אמרה: "לא ידעתי כמה טעים הוא לחם טבול במי-מלח". שרה הציעה לה לכתוב הביתה ולספר על המתכון החדש של המטעם הארצישראלי הזה. באחד הימים הופיעה בפתח המטבח תרנגולת צולעת. היא אומצה מיידית אל חיק הטבחית. לטוב המזל, הטילה התרנגולת מדי יום ביצה. מביצה זו וממעט קמח הצליחה ברוריה להתקין מטעמים לרעבים. היה זה "נס הלחם והיין" שלהם, כשל ישו בזמנו.

בדרך כלל ההתכדדות הייתה לפי מוצא העיירות וסביבתן. רוב חברי "משמר" דאז היו יוצאי העיירה צ'צ'ליניק אשר בדרום אוקראינה. היכרות עם יוצאי עיירות אחרות הביאה להצטרפותם לחבורה. רויטמן, למשל, אשר היה ברובנה ממנהיגי החלוק והמשוד הארץ ישראלי, הביא לאחד זמן את ברודייה בילינסקי, רובנאיית וחברה ב"החלוק הצעיר" ועוד חברה אשר לא החזיקה מעמד בחבורה.

אלינסון נתנאל

נולד בשנת תרנ"ב 1892 בעיירה סולובקובצי בפודוליה-רוסיה. עיירה זנוחה ללא הדר, וחיי היהודים קשים ומרודים. חבל ארץ עני, נגישות הפריצים קשות ומכאיבות, אוכלוסיה מסביב די-עויינת.

משחר ילדותו עסק בלימוד תורה, גמרא, משניות וכל התוספות. שמו יצא לתהילה בסביבה כעלם משכיל מלא כרימון תורה, וניבאו לו עתיד מזהיר כרב בישראל. עם ראשית התבגרותו החל להתעניין ולהעמיק בחוכמות חיצוניות, מבלי חלילה להחליש את דבקותו בתורת ישראל, ולא פסק מלשנות בה. למזלו, התגלגל לעיירתו מורה, אשר הדרך אותו בהכנסת שיטת לימוד מסודרת, החל מלימוד השפה הרוסית, הדקדוק ואח"כ המתמטיקה. גם בלימודים החיצוניים הגיע העלם לידע רב והפך להיות אבן-שואבת לכל צמא-דעת בעיירתו וסביבתה. שימעו יצא למרחקים. המתדפקים הרבים ללמוד ממנו - אלצוהו בעל כורחו לפתוח בית-ספר ולההיפך למורה. על אף ביישנותו וחששותיו, חש חובה חברתית-מוסרית להנחיל מידיעותיו גם לאחרים. האוטוהידקט נהייה למורה מצליח וידוע. היות ומוצאו מן העם, הבין לליבם של בני-עמו, את סביבתו וכל צרכיהם, בעיקר ההשכלתיים. אלינסון הקים "בית-ספר" לעברית, להשכלה כללית, דאג להקים ספריה, הקים חוג דרמטי, ובראש מעייניו העמיד את הציונות, אשר החלה לחדור לעיירות ברוסיה הצארית. בהתאם לקו הקנאות לאמונתו החליט, וקיים - עם חבריו ידברו ביניהם רק עברית. בו בזמן גמלה בליבו ההחלטה לעלות ארצה.

פתאום פרצה מלחמת העולם הראשונה, ושיבשה את כל המהלכים. אלינסון התאושש במהרה ופעל נמרצות להמשך הפעילות התרבותית-חינוכית שלו. כל זה נמשך עד לבוא המהפכה הקומוניסטית, אשר ערערה את מעמדם של כל יהודי רוסיה, ועיירת אלינסון בתוכה. החלו גם הפוגרומים. בני-הנוער הקימו קבוצת "הגנה עצמית", ואלינסון כמוכן ביניהם. הם הקימו יחדיות שמירה, אשר עמדו הכן על המשמר להגנת חיי היהודים. באחת התקריות נפצע אלינסון בראשו. בינתיים

כיצד מארגנים "חבורה" או "קבוצה"

מתיישבים כמה צעירים, ולמי שהתמזל גם כמה צעירות, משוחחים יחד, ימים ולילות מתווכחים, ולבסוף מתלכדים לאגודה, נותנים שם, והרי לפניכם יצירה חדשה - חבורה או קבוצה.

עשרה בחורים ישבו בלילות החורף הקרים ביבנאל, דנו והתווכחו, החליפו דעות והחליטו שהם גרעין לחבורה שתקרא בישראל "משמר" (על שם ההכשרה "משמר הוולגה" אשר הייתה ברוסיה). ואלה גיבורי המעשה, גיבורים על טהרת המין הזיכרי בלבד מחוסר ברירה, אשר בחלקם גם הגיעו לעמק חפר להתיישבות:

- מאיר רויטמן- ראש ומנהיג הוגה ואידיאולוג.
- זלמן דרבקין- ביצועיסט איש כלכלה ומעשה.
- רפאל בלטינסקי- חלוץ איש אשכולות ואידיאליסט.
- יצחק פילד- איש מעשה תורה והגות.
- נתאל אלינסון- רב בישראל וחלוץ נעים זמירות.
- אברהם כהן- חלוץ ואיש העבודה.
- משה שושני- מארגן מעשי ואידיאליסט.
- מנחם גיסר- אינטלקטואל אידיאליסט ופעיל.
- עקיבא- אין פרטים.
- ספקטור- אין פרטים.

עשרת "המוסקיטרים" האלה ממשיכים ביבנאל לעבוד, לרעוב, לרקוד ולשיר, לשוחח ולהתווכח, ליצור הווי עבוד כל ציבור פועלי יבנאל. שנה תמימה ללא בחורות, נהלו משק ומטבח, מחסן בגדים וניקיון. (אנא לא לבקר את "טיב" מלאכותיהם אלו). רובם מעשרת אלה היו אנשים נבחרים, נושאי אידיאליים אשר הופעתם בציבור, בעיקר בציבור פועלי יבנאל, הייתה רבת השפעה, מנהיגות ועזרה. המרכז החקלאי (הרצפלד והלפרין) דאג לפועלים בכך ששלחם למקומות העבודה וסיפק ציוד מינימאלי: אוהלים, ציוד למטבח וצריפונים קטנים. חוסר העבודה היה גדול, על כן התרבו החבורות לשם החזקת מעמד במלוכד.

פנימה שכנה נפש פיוטית, דבקות חסידית, כמיהה ליפה והנעלה, לנשגב ולטוהר. איש ניגונים היה וקולו ערב. כל ניגוני החסידים אשר הושרו במשפחתו ברוסיה, בלילות שבת ובחגים ליד שולחן האוכל - כל הניגונים האלה השתפכו ביבנאל סביב שולחנות האכילה של החבורה, משתפכים מפיו וקולו בוקע ועולה, תפילות ומזמורים - והחבורה כולה מצטרפת ומתמזגת בשירה הומיה, מלאה בגעגועים ובכיסופים. מישיבה ליד השולחן, השירה מקימה אותם על הרגליים, המעגל נוצר, הרגליים נעות זעות, וריקוד סוער פורץ. הניגון "וטהר ליבנו לעבדך באמת" קורע שחקים, חודר לבבות, מעלה את הנשמה מעלה-מעלה - התפשטות מגשמיות. בשהות החבורה בטבריה - אלינסון היה מחפש את ה"שטיבלך" של החסידים, עד שמצא את ה"שטיבל" של "חסידי קרלין" והיה מבקר שם לעתים. בליל "כל נדרי" היה לוקח את החברים לשטיבל של חסידי קרלין, לשמוע את הרינה והתפילה שלהם.

מעולם לא היה אלינסון חובב הדיבר, כי אם ה-הניגון. הוא תרם את ה"מלח" לתבשיל השותפי. העבודה הפידית היתה עבורו המשך לעבודת הבורא, ונהג בה באותה אדיקות ודבקות.

בשנים הראשונות שלו בארץ היה משכים קום ובפיו שירה. במקום לזמזם תשבחות ושירה לבורא, הוא שר את שירת העבודה, והקול הולך וגובר, הולך ומתרומם ומתפזר בין האהלים וקורא: "חבריה, קומו, עורו-נא לעבודה". כולנו ראינוהו בשעות עבודתו. היתה לו מלחמה קשה בעשבים, עשבים שוטים עונתיים או קבועים כגון "יבלית" ו"חילפה". מהבוקר עד בוש היה דוחף את הגלגל אשר מלפניו, עוקר העשבים, דוחף ועוקר, כאילו כאן, בנקודה זו מרוכזים כל מעיינות החיים. פרט לעבודת יומו (מכסתו), הוא השכים קום ומקדיש את הזמן למקרא ולגמרא. מאוחר בנשף, בשעות הלילה הקטנות, עוד היה יושב, רכון על שולחנו, ומעיין בספר חיצוני.

כזה היה האיש; קליפתו קשה ומחוספסת וליבתו רכה, עסיסית ופורה. אולי עקב גילו הכי מבוגר בחבורה, או בגלל ייחודו - קראו לו אלינסון, ולא בשמו הפרטי.

אלינסון נתנאל

נולד בשנת תרנ"ב 1892 בעיירה סולובקובצי בפודוליה-רוסיה. עיירה זנוחה ללא הדר, וחיי היהודים קשים ומרודים. חבל ארץ עני, נגישות הפריצים קשות ומכאיבות, אוכלוסיה מסביב די-עויינת.

משחר ילדותו עסק בלימוד תורה, גמרא, משניות וכל התוספות. שמו יצא לתהילה בסביבה כעלם משכיל מלא כרימון תורה, וניבאו לו עתיד מזהיר כרב בישראל. עם ראשית התבגרותו החל להתעניין ולהעמיק בחוכמות חיצוניות, מבלי חלילה להחליש את דבקותו בתורת ישראל, ולא פסק מלשנות בה. למזלו, התגלגל לעיירתו מזרה, אשר הדרך אותו בהכנסת שיטת לימוד מסודרת, החל מלימוד השפה הרוסית, הדקדוק ואח"כ המתמטיקה. גם בלימודים החיצוניים הגיע העלם לידע רב והפך להיות אבן-שואבת לכל צמא-דעת בעיירתו וסביבתה. שימעו יצא למרחקים. המתדפקים הרבים ללמוד ממנו - אלצוהו בעל כורחו לפתוח בית-ספר ולההיפך למורה. על אף ביישנותו וחששותיו, חש חובה חברתית-מוסרית להנחיל מידיעותיו גם לאחרים. האוטוהידקט נהייה למורה מצליח וידוע. היות ומוצאו מן העם, הבין לליבם של בני-עמו, את סביבתו וכל צרכיהם, בעיקר ההשכלתיים. אלינסון הקים "בית-ספר" לעברית, להשכלה כללית, דאג להקים ספריה, הקים חוג דרמטי, ובראש מעייניו העמיד את הציונות, אשר החלה לחדור לעיירות ברוסיה הצארית. בהתאם לקו הקנאות לאמונתו החליט, וקיים - עם חבריו ידברו ביניהם רק עברית. בו בזמן גמלה בליבו ההחלטה לעלות ארצה.

פתאום פרצה מלחמת העולם הראשונה, ושיבשה את כל המהלכים. אלינסון התאושש במהרה ופעל נמרצות להמשך הפעילות התרבותית-חינוכית שלו. כל זה נמשך עד לבוא המהפכה הקומוניסטית, אשר ערערה את מעמדם של כל יהודי רוסיה, ועיירת אלינסון בתוכה. החלו גם הפוגרומים. בני-הנוער הקימו קבוצת "הגנה עצמית", ואלינסון כמוכן ביניהם. הם הקימו יחדיות שמירה, אשר עמדו הכן על המשמר להגנת חיי היהודים. באחת התקריות נפצע אלינסון בראשו. בינתיים

כיצד מארגנים "חבורה" או "קבוצה"

מתיישבים כמה צעירים, ולמי שהתמזל גם כמה צעירות, משוחחים יחד, ימים ולילות מתווכחים, ולבסוף מתלכדים לאגודה, נותנים שם, והרי לפניכם יצירה חדשה - חבורה או קבוצה.

עשרה בחורים ישבו בלילות החורף הקרים ביבנאל, דנו והתווכחו, החליפו דעות והחליטו שהם גרעין לחבורה שתקרא בישראל "משמר" (על שם ההכשרה "משמר הוולגה" אשר הייתה ברוסיה). ואלה גיבורי המעשה, גיבורים על טהרת המין הזיכרי בלבד מחוסר ברירה, אשר בחלקם גם הגיעו לעמק חפר להתיישבות:

- מאיר רויטמן- ראש ומנהיג הוגה ואידיאולוג.
- זלמן דרבקין- ביצועיסט איש כלכלה ומעשה.
- רפאל בלטינסקי- חלוץ איש אשכולות ואידיאליסט.
- יצחק פילד- איש מעשה תורה והגות.
- נתאל אלינסון- רב בישראל וחלוץ נעים זמירות.
- אברהם כהן- חלוץ ואיש העבודה.
- משה שושני- מארגן מעשי ואידיאליסט.
- מנחם גיסר- אינטלקטואל אידיאליסט ופעיל.
- עקיבא- אין פרטים.
- ספקטור- אין פרטים.

עשרת "המוסקיטרים" האלה ממשיכים ביבנאל לעבוד, לרעוב, לרקוד ולשיר, לשוחח ולהתווכח, ליצור הווי עבוד כל ציבור פועלי יבנאל. שנה תמימה ללא בחורות, נהלו משק ומטבח, מחסן בגדים וניקיון. (אנא לא לבקר את "טיב" מלאכותיהם אלו). רובם מעשרת אלה היו אנשים נבחרים, נושאי אידיאליים אשר הופעתם בציבור, בעיקר בציבור פועלי יבנאל, הייתה רבת השפעה, מנהיגות ועזרה. המרכז החקלאי (הרצפלד והלפרין) דאג לפועלים בכך ששלחם למקומות העבודה וסיפק ציוד מינימאלי: אוהלים, ציוד למטבח וצריפונים קטנים. חוסר העבודה היה גדול, על כן התרבו החבורות לשם החזקת מעמד במלוכד.

בסוף ימיו היה ידוע חולי - אולם עד לנשימתו האחרונה לא הירפה מן ה"גלגל",
וכמו שיהודי מוציא נשמתו ב"אחד" - הוא הוציא את נשמתו במורשתו "עבודה".
הוא הובא למנוחות במשמר השרון, ג' בתשרי תשכ"ו, 19 בספט' 1965.

פרצה גם מגיפת הטיפוס. אלינסון התנדב לשמור בלילות ליד מיטות החולים. הוא נדבק במחלה, ואחריו כל בני משפחתו. אמו נפטרה מן המחלה, היתר החלימו.

עם החלמתו, מחליט אלינסון לעלות ראצה. הוא נפרד ממשפחתו האבלה ומנסה לגנוב את הגבול לפולין. הוא נתפש ע"י הרשות ונחבש בכלא באשמת בגידה. בעמל רב ובהצלחה ומזל משתחרר וחוזר הביתה. אלינסון מנסה בשנית לגנוב את הגבול - והפעם עולה הדבר בידו. הוא הגיע לעיירה בגליציה, ושם חיכה לאישור לעליה בהגיע תורו. הוא לא מבזבז את זמן שהייתו בעיירה, הוא החל, יותר נכון לאמר, הוא המשיך ללמד את ילדי ישראל. ללמד - ובו בזמן המשיך בתלמודו הוא, לימודי הקודש החול.

אלינסון עולה לארץ ישראל, ומיד שם פעמיו צפונה, לגליל. עוד בשבתו בעיירתו ברוסיה התרשם מדבקותם של האיכרים באדמה, לעבדה ולאהוב אותה. לבני משפחתו היה אומר "זו הדרך בה אלך".

אלינסון מגיע לפוריה ומשם לאיילת השחר, ומוצא עבודה ארעית. בינתיים התרשם מהחיים השיתופיים, והם שבו את ליבו. במכתבו הראשון הביתה הוא כותב "הארץ נבנית ופורחת ורק טוב, רק טוב לי". הוא הבטיח לאחותו לדרוש אותה ארצה (סוג מסויים של קבלת סרטפיקט בזמנו) - וקיים. אחותו מגיעה לארץ ומתיישבת לבסוף בבית שערים.

אלינסון עובר ליבנאל ומיד חובר לתמהונים המופלאים, אשר התארגנו לחיות ביחד, בחבורה, בחיי שיתוף. הוא מצטרף לחבורה שקבלה את השם "משמר". ביבנאל עבד אלינסון אצל משפ' מקלר. הוא היה כה דבק בעבודה, ולא חש עייפות או כאב, כי אם - התרוממות-רוח. למשל: עבודת תלישת הקיטניות היא עבודה פיזית ומפרכת, בכפיפה מתמדת, קוצים וברקנים פוצעים את הידים, החום המתיש, היתושים העוקצים והברחש מציק. יום העבודה מסתיים סוף-סוף - ואלינסון ממשיך. ניגש אליו שמעון מקלר ושואלו למה עדיין ממשיך, ותשובתו של אלינסון: "עבודה זו בשבילי היא, למעני ולהנאתי, ז"א ללא שכר ושלא על-מנת לקבל פרס". האיש היה צנוע ועניו. התהלך בפאתי הדרך ונזהר שלא להתבלט יתר על המידה. הוא השתדל לחיות במעגלו הסגור. חזותו החיצונית היתה אולי חמורת-סבר, אולם